

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/184/2004

WYJAZDY WYPOCZYNKOWE POLAKÓW W 2004 ROKU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

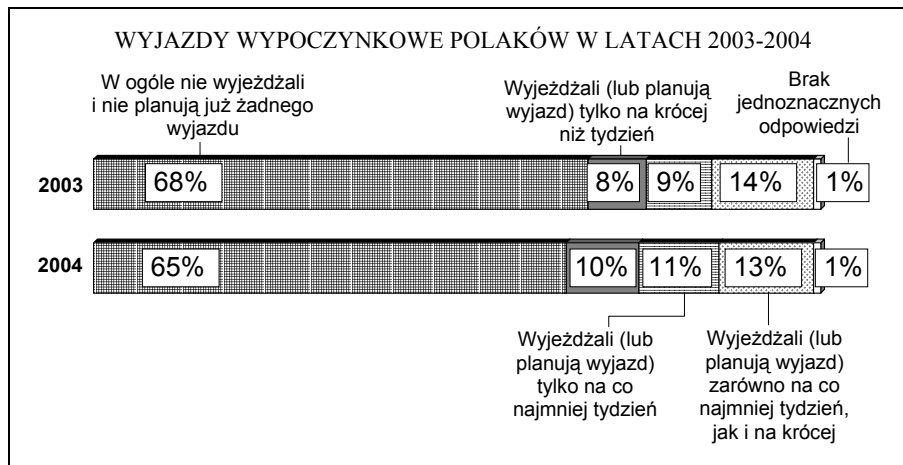
WARSZAWA, LISTOPAD 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

- W roku 2004 poza domem wypoczywało 34% Polaków (o 3 punkty więcej niż przed rokiem), w tym 13% regenerowało siły zarówno w czasie dłuższego (co najmniej tygodniowego), jak i krótszego wyjazdu, 11% było wyłącznie na dłuższym wyjeździe, a 10% - tylko na co najwyżej sześciodniowej eskapadzie.
- Większość dorosłych (65%, o 3 punkty mniej niż w roku 2003) w ogóle nie wyjeżdżała na wypoczynek poza miejsce zamieszkania. Najważniejszym powodem pozostania w domu był brak pieniędzy.

- Zdecydowana większość wyjeżdżających (76%, o 5 punktów więcej niż w roku 2003) wypoczywała wyłącznie w kraju, co siódmy (15%, spadek o 5 punktów) był zarówno w kraju, jak i za granicą, a co dwunasty (8%) wypoczywał wyłącznie za granicą.
- Osoby wyjeżdżające na wypoczynek w kraju najczęściej były u rodziny lub znajomych (47%) oraz kolejno: na wynajętej kwaterze (28%, w porównaniu z rokiem 2003 spadek o 4 punkty), na wczasach, obozie lub organizowanej wycieczce (22%, wzrost o 4 punkty), na własnej działce (14%), pod namiotem lub na wędrownicy 10% (spadek o 6 punktów). Za granicą na indywidualny wyjazd turystyczny udało się 12% wyjeżdżających (spadek o 3 punkty), 7% skorzystało z wypoczynku zorganizowanego przez biuro podróży, a 6% (spadek o 3 punkty) odwiedziło rodzinę lub znajomych.
- Ze zsumowania deklarowanej przez każdego wyjeżdżającego liczby wyjazdów (trwających co najmniej tydzień oraz krótszych) wynika, że w ciągu roku Polacy wyjeżdżali średnio ponad trzy razy (3,2). W porównaniu z rokiem ubiegłym zmalała częstość wyjazdów - przybyło (o 9 punktów) wyjeżdżających tylko raz lub dwa razy, ubyło (o 5 punktów) wyjeżdżających ponad sześć razy.
- Z deklaracji osób wyjeżdżających wynika, że ich pobyt poza miejscem zamieszkania trwał w tym roku średnio prawie 17 dni (16,6), a więc był o 3 dni krótszy niż w roku 2003.

Od dwunastu lat niemal co roku jesienią przeprowadzamy sondaż na temat wypoczynku Polaków¹. Przyjmujemy, że każdy człowiek dla pełnej regeneracji sił psychicznych i fizycznych powinien zmienić środowisko społeczne i ekologiczne oraz spędzić co najmniej tydzień poza miejscem zamieszkania. Ponieważ jednak stosunkowo niewielu Polaków wypoczywa tak długo, od ubiegłego roku pytamy również o wyjazdy na wypoczynek krótszy niż tygodniowy. Interesuje nas ponadto liczba wyjazdów oraz czas spędzony poza domem, a także miejsce wypoczynku (w kraju czy za granicą) oraz jego forma. Staramy się też ustalić, z jakich powodów wiele osób nie wyjeżdża na urlop.

ILE OSÓB WYJEŻDŻA W CIĄGU ROKU NA WYPOCZYNEK?

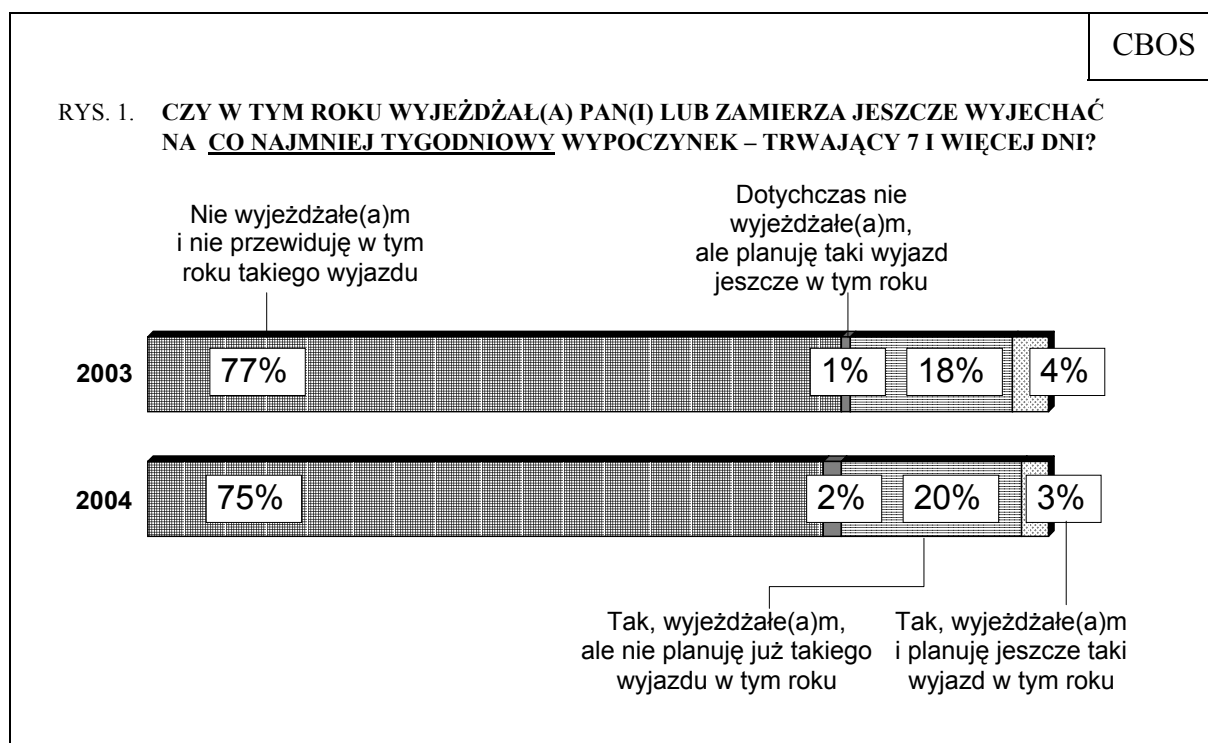
Wyniki naszych badań prowadzonych systematycznie w ciągu ostatnich dwunastu lat ukazują, że tylko mniej więcej jedna czwarta dorosłych wyjeżdża na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania. Dla zdecydowanej większości Polaków tego typu regeneracja sił psychicznych i fizycznych nie jest dostępna.

Tabela 1

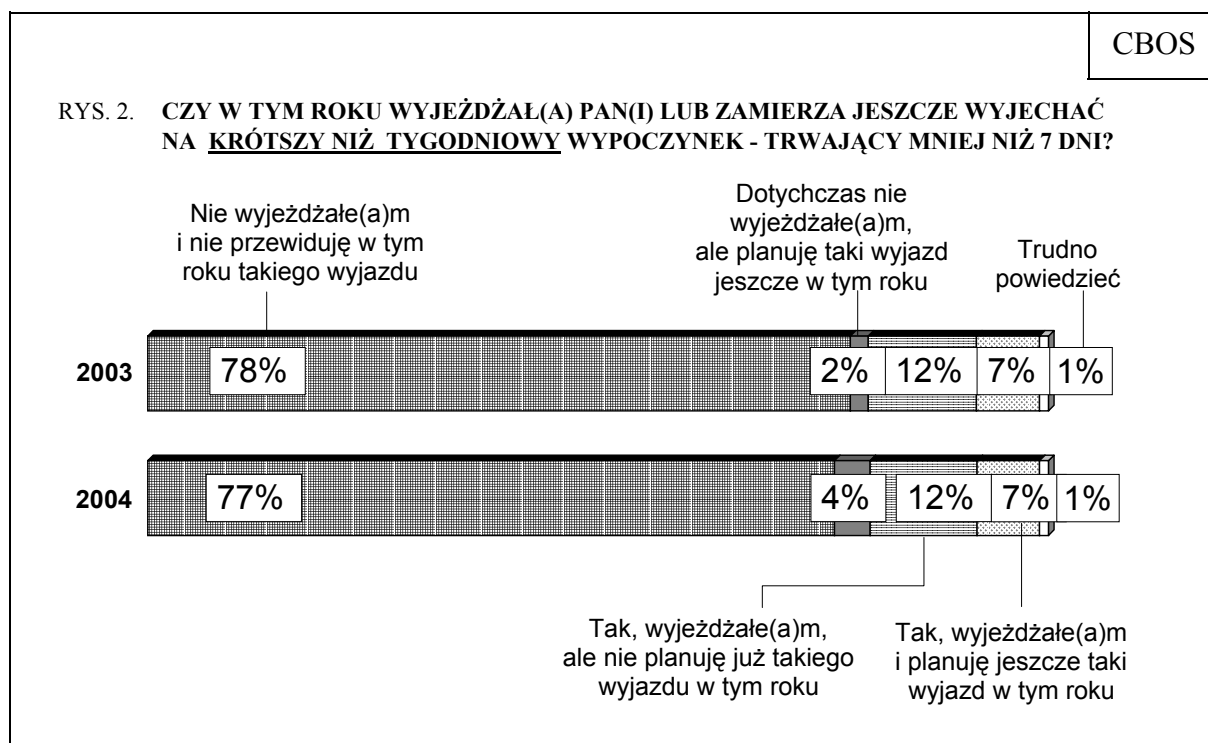
Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) na co najmniej tygodniowy wypoczynek?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*	2004*
	w procentach											
Nie i nie przewiduję w tym roku wyjazdu	79	78	76	73	71	73	71	72	75	74	77	75
Dotychczas nie, ale planuję wyjazd jeszcze w tym roku	3	2	2	2	3	3	3	3	3	1	1	2
Tak	18	20	22	25	27	24	26	24	22	25	22	23
* Dokładną treść pytania zadawanego w latach 2003-2004 przedstawiono na rys. 1												

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (174) przeprowadzono w dniach 5-8 listopada 2004 roku na liczącej 988 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków. Zob. też komunikat CBOS „Wakacje uczniów - wypoczynek i praca zarobkowa”, wrzesień 2004 (oprac. B. Wciórka).

W tym roku na wypoczynek trwający co najmniej tydzień wyjechała prawie jedna czwarta dorosłych Polaków (23%, w tym 20% nie planuje już więcej wyjazdów, a 3% zamierza jeszcze wyjechać). Zdecydowana większość badanych (77%) dotychczas nie wyjeżdżała (w tym 75% nie przewiduje w tym roku takiego wyjazdu, a 2% ma jeszcze tego typu plany).

Zdecydowana większość ankietowanych (81%) dotychczas nie wyjeżdżała również na wypoczynek krótszy, trwający mniej niż tydzień (w tym 77% nie planuje już takiego wyjazdu, a tylko 4% ma zamiar uczynić to jeszcze w tym roku). Zaledwie co piąty respondent (19%) skorzystał w tym roku z krótkiej eskapady (w tym 12% nie zamierza już wyjeżdżać, a 7% ma jeszcze tego typu plany).

Poniższa tabela, która powstała z korelacji odpowiedzi respondentów na oba omawiane pytania, przedstawia pełny obraz tegorocznych wyjazdów - dłuższych i krótszych.

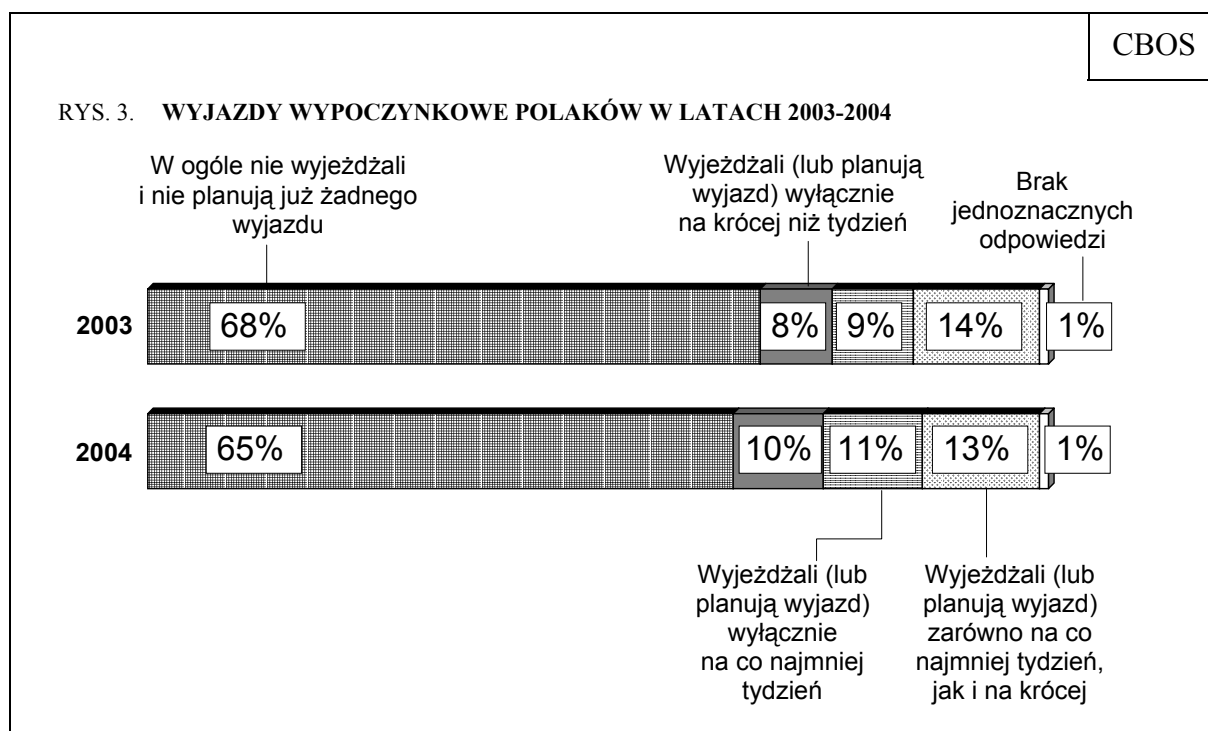
Tabela 2

Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na co najmniej tygodniowy wypoczynek?	Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na krótszy niż tygodniowy wypoczynek?			
	Nie wyjeżdżał(a) i nie planuje	Nie wyjeżdżał(a), ale planuje	Wyjeżdżał(a) i nie planuje	Wyjeżdżał(a) i planuje
	w procentach			
Nie wyjeżdżał(a) i nie planuje	65	3	5	2
Nie wyjeżdżał(a), ale planuje	1	0	0	0
Wyjeżdżał(a) i nie planuje	10	1	6	3
Wyjeżdżał(a) i planuje	0	0	1	2

Podstawę procentowania stanowi ogół badanych (N=988). W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Dla uproszczenia analiz przyjmujemy, że wyjazdowe plany respondentów na najbliższe tygodnie są na tyle realne, iż możemy dołączyć je do deklaracji dotyczących wyjazdów, które już miały miejsce. Przy takim założeniu bilans tegorocznego wypoczynku można opisać następująco: **w roku 2004 poza domem wypoczywał co trzeci Polak (34%, o 3 punkty więcej niż przed rokiem), w tym 13% wyjeżdżało zarówno na dłuższy,**

jak i na krótszy pobyt, 11% było wyłącznie na dłuższym, co najmniej tygodniowym wyjeździe, a 10% - tylko krótszym niż tydzień. Natomiast większość dorosłych (65%, o 3 punkty mniej niż rok temu) w ogóle nie wyjeżdżała na wypoczynek poza miejsce zamieszkania. W porównaniu z rokiem ubiegłym odnotowujemy więc nieznaczną poprawę w tej dziedzinie (wzrost odsetka wyjeżdżających oraz spadek odsetka niewyjeżdżających po 3 punkty).

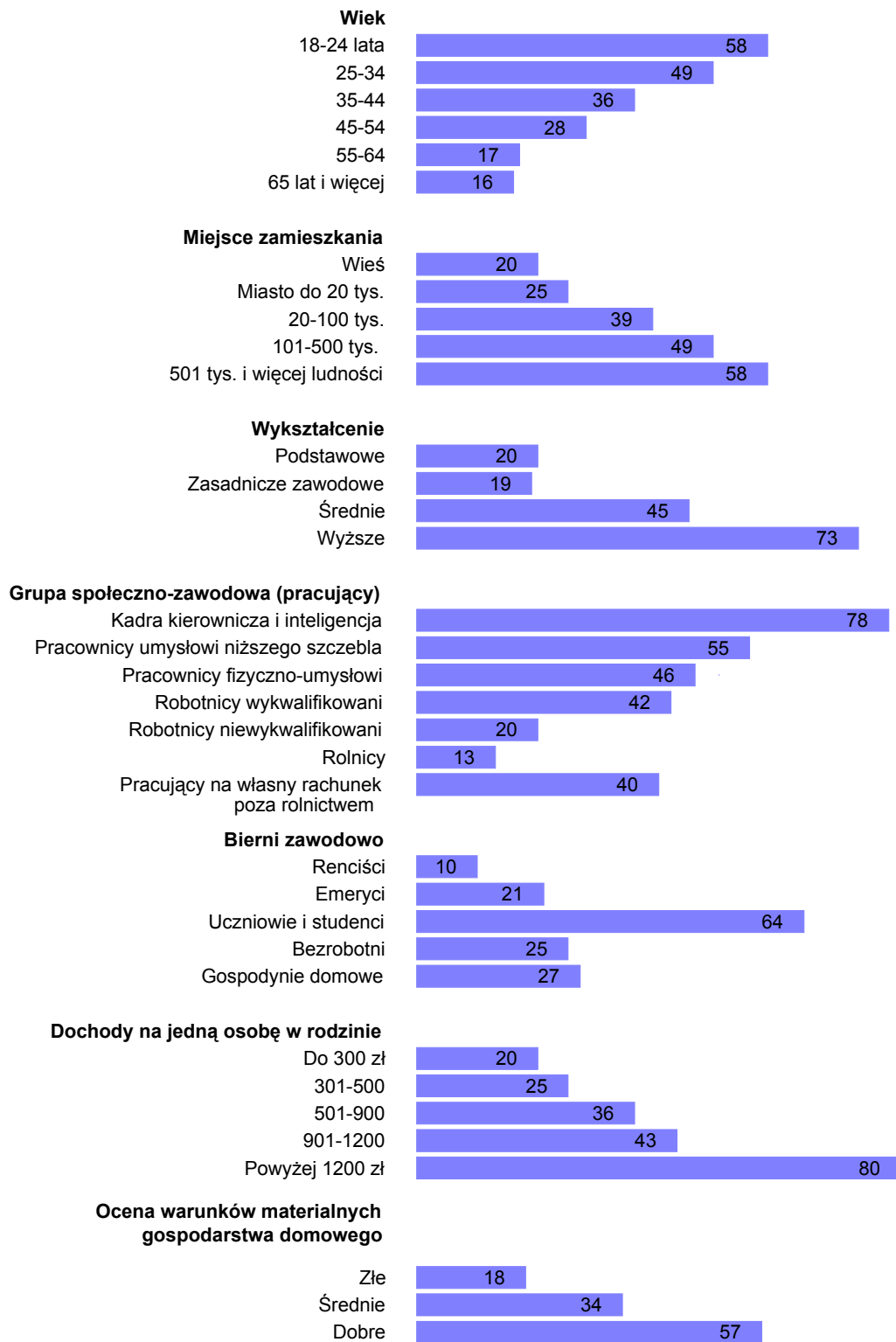
Wypoczynek poza miejscem zamieszkania to dobro, do którego dostęp jest w Polsce bardzo silnie zróżnicowany społecznie. Szanse na taki wypoczynek zależą od wieku badanych, ich położenia społecznego i materialnego oraz sytuacji życiowej (wyznaczonej przez bycie bezrobotnym, rencistą czy emerytem), a także od wielkości miejsca zamieszkania.

Im badani są starsi oraz im gorsze jest ich położenie społeczne (niższy poziom wykształcenia, gorsza pozycja zawodowa, niższe dochody na osobę w rodzinie, gorsza sytuacja materialna gospodarstwa domowego), a także im mniejsza, mniej zurbanizowana miejscowość, w której mieszkają, tym rzadziej wyjeżdżają w celach wypoczynkowych

poza miejsce zamieszkania². Dla ukazania skali nierówności społecznych w tej dziedzinie warto nadmienić, że w tym roku poza domem na dłuższym lub krótszym wyjeździe wypoczywał zaledwie co dziesiąty rencista (10%), co ósmy rolnik (13%), co szósty respondent w wieku powyżej 54 lat oraz mniej więcej co piąty robotnik niewykwalifikowany, mieszkaniec wsi, emeryt, badany z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym, żyjący w złych warunkach materialnych, o dochodach poniżej 300 zł na osobę w rodzinie (po około 20%). Do grona najbardziej upośledzonych pod tym względem należy zaliczyć także bezrobotnych, spośród których zaledwie co czwarty wyjechał na wypoczynek (25%). Jednocześnie z dobrodziejstw zmiany otoczenia korzystała większość ankietowanych z grup znajdujących się w najlepszym położeniu społecznym - przede wszystkim najlepiej sytuowanych, osiągających dochody powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie (80%), przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji (78%), ludzi z wyższym wykształceniem (73%), a także uczniów i studentów (64%), mieszkańców największych miast (58%). Rysunek 4 ilustruje nierówności w dostępie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania świadczące o kumulowaniu się z jednej strony upośledzeń, z drugiej zaś - uprzywilejowań społecznych.

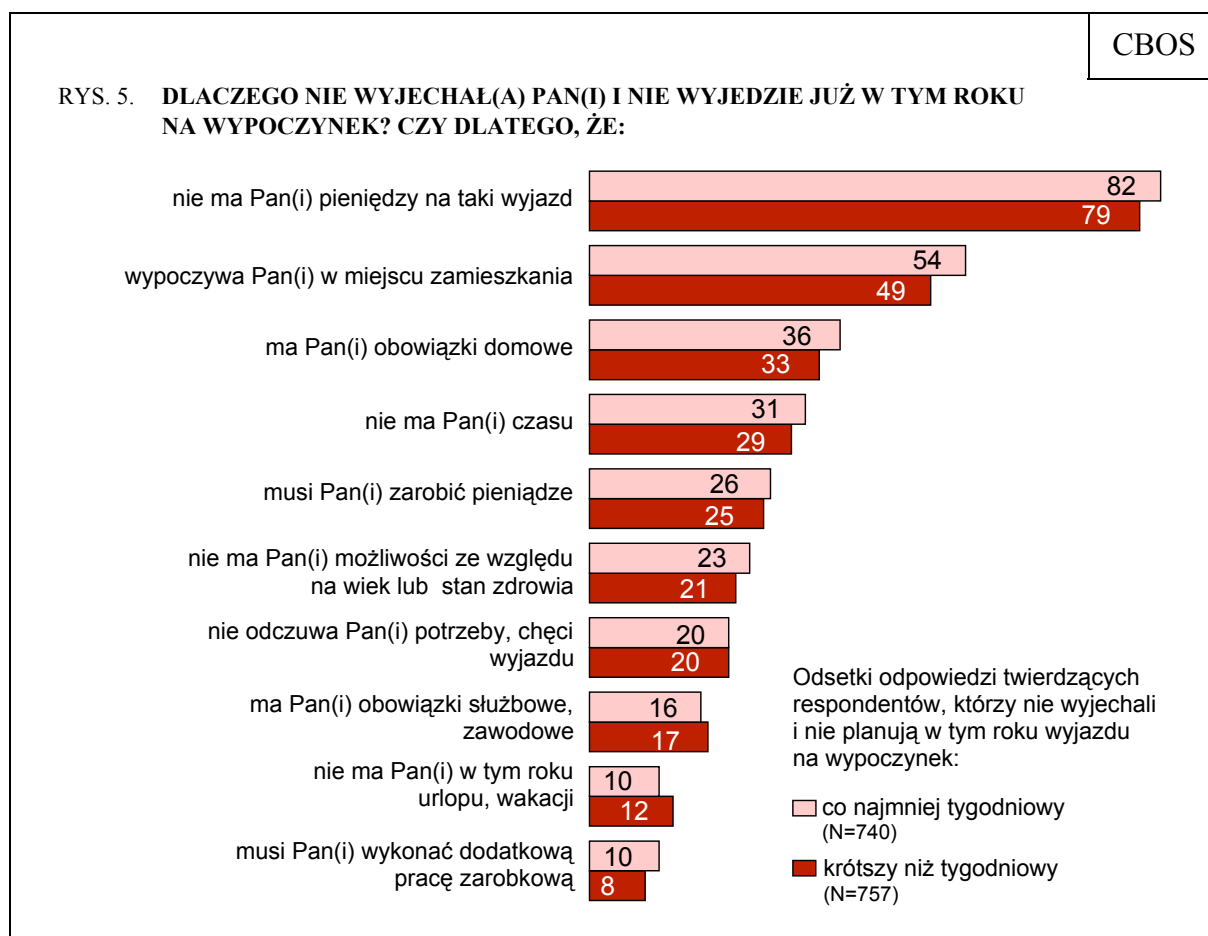
² Silnie zróżnicowane są także szanse uczniów na co najmniej tygodniowy wyjazd poza miejsce zamieszkania w czasie wakacji. Zob. komunikat CBOS „Wakacje uczniów - wypoczynek i praca zawodowa”, wyd. cyt.

RYS. 4. ODSETKI BADANYCH, KTÓRZY W ROKU 2004 WYJEŹDŹALI NA JAKIKOLWIEK WYPOCZYNEK (WEDŁUG CECH SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNYCH)

DLACZEGO POLACY NIE WYJEŹDZAJĄ NA WYPOCZYNEK?

Z deklaracji badanych, którzy nie wyjeżdżają w celach rekreacyjnych, wynika, że niezmiennie głównym powodem pozostawania w domu jest brak pieniędzy. Potwierdzają to cechy społeczno-demograficzne osób, które w tym roku nie wyjechały na żaden wypoczynek. Warto też podkreślić, że trudności finansowe dominują w uzasadnieniach dotyczących niewyjeżdżania zarówno na dłużej, jak i na krótko.

Poza barierami finansowymi pojawiają się także takie wyjaśnienia, jak: obowiązki domowe, brak czasu na wyjazd, konieczność zarobienia pieniędzy, brak możliwości wyjazdu ze względu na wiek lub stan zdrowia oraz - rzadziej wymieniane - obowiązki służbowe, zawodowe, konieczność podjęcia dodatkowej pracy zarobkowej, brak urlopu czy wakacji. Zwraca przy tym uwagę fakt, że druga co do wielkości grupa (mniej więcej połowa tych, którzy nie wyjeżdżali) twierdzi, że pozostaje w domu, bo wypoczywa w miejscu

zamieszkania, a jedna piąta przyznaje, że nie odczuwa potrzeby wyjazdu. Deklaracje te mogą świadczyć o istnieniu barier kulturowych, o tym, że znaczna część Polaków po prostu nie ma zwyczaju wyjeżdżania na wypoczynek.

Niemal wszystkie wymienione uzasadnienia, poza finansowymi, okazują się jednak nieistotne w świetle pytania o najważniejszy powód pozostania w domu. Zdecydowana większość odpowiadających na to pytanie (około dwóch trzecich) za najważniejszy uznaje bowiem brak pieniędzy. Dla bardzo niewielu osób decydujące znaczenie ma wiek i stan zdrowia oraz brak czasu czy obowiązki domowe i zawodowe. Zupełnie sporadycznie jako najważniejsze pojawiają się też uzasadnienia, iż wypoczywa się w domu lub nie odczuwa się potrzeby wyjazdu, które, jak się wydaje, są rodzajem racjonalizacji, stosowanej wówczas, gdy człowiek ze względów finansowych nie może sobie pozwolić na wyjazd lub sądzi, że nie powinien wydawać na ten cel pieniędzy.

Tabela 3

Która z wymienionych przez Pana(ią) przyczyn jest, według Pana(i), najważniejsza ?	Odsetki odpowiedzi twierdzących respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na wypoczynek:	
	co najmniej tygodniowy (N=740)	krótszy niż tygodniowy (N=747)
Nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	66	64
Nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	10	9
Nie ma Pan(i) czasu	6	5
Ma Pan(i) obowiązki domowe	5	5
Nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	3	5
Ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	3	4
Wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	3	3
Nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	2	3
Musi Pan(i) zarobić pieniądze	1	1
Musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	0	0
Trudno powiedzieć	1	1

Zestawienie wyjaśnień deklarowanych od roku 2000 ukazuje, że w ostatnich dwóch latach badani częściej powołują się na obowiązki służbowe, częściej też podkreślają, iż nie odczuwają potrzeby wyjazdu.

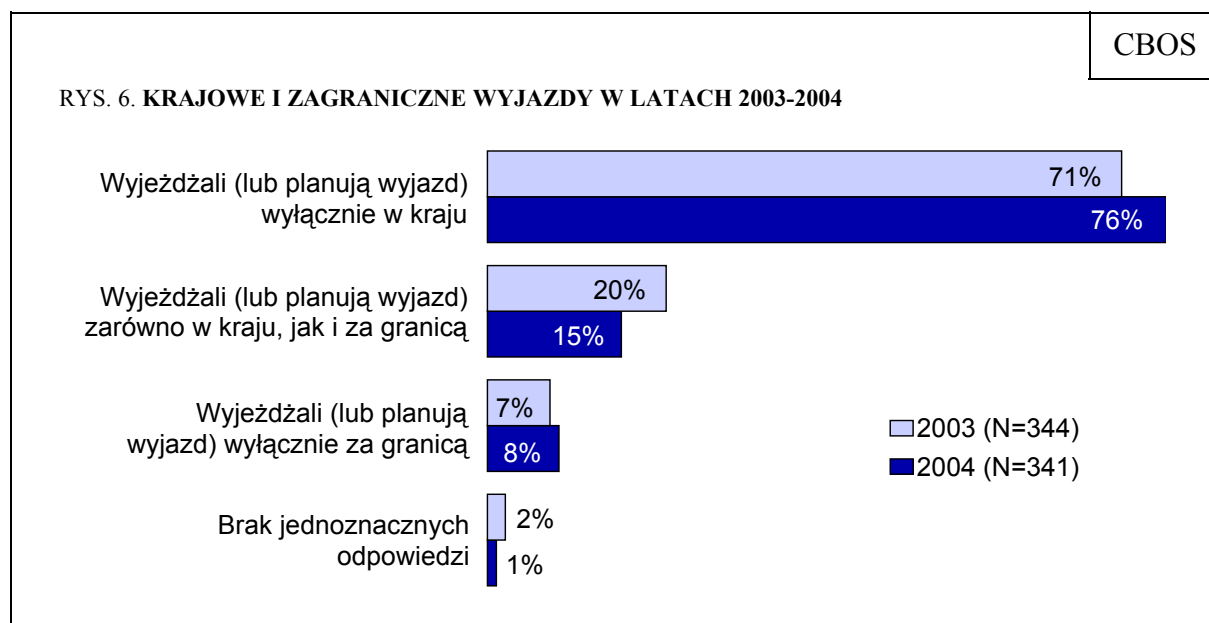
Tabela 4

Dlaczego nie wyjechał(a) / nie wyjedzie Pan(i) w tym roku na wypoczynek? Czy przyczyną był(ły, ło, ła) / jest (są):	Odpowiedzi twierdzące osób, które w danym roku nie wyjeżdżały na wypoczynek (według terminów badań)				
	2000 (N=777)	2001 (N=922)	2002 (N=912)	2003 (N=838)	2004 (N=740)
	w procentach				
- brak pieniędzy	81	83	82	83	82
- obowiązki domowe	33	35	31	29	36
- brak czasu na wyjazd	31	33	28	27	31
- brak możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	21	19	17	21	23
- obowiązki służbowe	10	11	10	17	16
- brak potrzeby wyjazdu	12	11	7	17	20
- konieczność wykonania dodatkowej pracy zarobkowej	9	11	8	13	10
- brak urlopu (nie przysługiwał)	5	7	9	11	10

Przytoczone uzasadnienia dotyczą niewyjeżdżania na pobyt dłuższy, co najmniej tygodniowy. Pominięto wyjaśnienia, których sens w ostatnich dwóch latach nieco zmieniono oraz nowe

GDZIE WYPOCZYWAJĄ OSOBY WYJEŹDZAJĄCE?

W tym roku, podobnie jak wcześniej, zdecydowana większość osób, którym udało się wyjechać i zmienić otoczenie (76%), wypoczywała tylko w kraju, co siódmy (15%) był zarówno w kraju, jak i za granicą, a co dwunasty (8%) przebywał tylko za granicą.

Podobnie jak przed rokiem, niemal wszyscy wyjeżdżający (91%) wypoczywali w kraju. Najczęściej był to pobyt u rodziny lub znajomych - w ten sposób regenerował swoje siły w tym roku niemal co drugi wyjeżdżający. Ponad jedna czwarta wypoczywała na kwaterze prywatnej, ponad jedna piąta na wczasach, obozie lub zorganizowanej wycieczce, jedna siódma na własnej działce, w domku letniskowym, a co dziesiąty badany był na wędrownie, pod namiotem lub na kempingu. Znacznie mniej osób (23%, spadek o 4 punkty w stosunku do ubiegłego roku) wyjeżdżało za granicę. Były to przede wszystkim indywidualne wyjazdy turystyczne (12%), rzadziej zorganizowane przez biuro podróży (7%) lub pobyty u rodziny, znajomych (6%). Z pobytu za granicą korzystały głównie osoby o najwyższym statusie społeczno-ekonomicznym: przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (42%), ludzie najlepiej sytuowani - o dochodach powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie (34%), mający wykształcenie wyższe (30%) lub średnie (29%), mieszkańcy wielkich miast (32%). Natomiast im gorsze warunki materialne gospodarstw domowych respondentów, tym mniej deklaracji o wypoczynku za granicą.

W porównaniu z rokiem ubiegłym zmalał odsetek wypoczywających w kraju na wędrownie, pod namiotem lub na kempingu (spadek o 6 punktów), a także na prywatnej kwaterze (spadek o 4 punkty), nieco przybyło zaś korzystających ze zorganizowanych form wypoczynku (wczasy, wycieczki – wzrost o 4 punkty). Nieco zmalała też grupa osób wyjeżdżających za granicę na indywidualną wyprawę turystyczną oraz do rodziny, znajomych (spadek po 3 punkty).

Tabela 5

Dokąd Pan(i) w tym roku wyjeżdżał(a) lub zamierza wyjechać na wypoczynek? Czy był to lub będzie wypoczynek:	Odsetki odpowiedzi twierdzących respondentów, którzy wyjeżdżali na jakikolwiek wypoczynek	
	2003 (N=344)	2004 (N=341)
w kraju*		
- u rodziny, znajomych	48	47
- na prywatnie wynajętej kwaterze, na letnisku	32	28
- na wczasach, obozie, zorganizowanej wycieczce	18	22
- na własnej działce, w domku letniskowym	15	14
- na polu namiotowym, kempingu lub wędrując	16	10
za granicą*		
- na indywidualnym wyjeździe turystycznym	15	12
- na wyjeździe turystycznym zorganizowanym przez biuro podróży	8	7
- u rodziny, znajomych, przyjaciół	9	6
* Część ankietowanych wskazała inne (nieokreślone) miejsca wypoczynku w kraju (7%) oraz za granicą (3%). Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci często deklarowali więcej niż jedną formę wyjazdu wypoczynkowego		

Uwzględnienie w ostatnich dwóch latach wyjazdów nie tylko co najmniej tygodniowych, ale też krótszych zmienia w pewnym stopniu obraz wypoczynku Polaków. Zdecydowana większość wyjeżdżających wprawdzie regeneruje swoje siły wyłącznie w kraju, jednak druga co do wielkości grupa wypoczywa zarówno w kraju, jak i za granicą, a znacznie mniej osób spędza ten czas wyłącznie za granicą.

Tabela 6

Wyjazdy wypoczynkowe	Odsetki wskazań osób, które wyjeżdżały lub planują wyjazd (według terminów badań)			
	IX 2001 (N=299)	X 2002 (N=316)	XI 2003 (N=344)	XI 2004 (N=341)
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko w kraju	76	74	71	76
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) zarówno w kraju, jak i za granicą	8	9	20	15
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko za granicę	15	16	7	8
Brak jednoznacznych odpowiedzi	1	1	2	1

Zmiana podejścia badawczego utrudnia także analizę przemian form wypoczynku. Można jedynie powiedzieć, że w porównaniu z sytuacją z pierwszej połowy lat dziewięćdziesiątych wyjeżdżający na wypoczynek w kraju znacznie częściej obecnie korzystają z kwater prywatnych oraz spędzają czas na własnych działkach.

Tabela 7

Gdzie Pan(i) w tym roku wypożywał(a) lub zamierza wypożyczyć?	Odsetki odpowiedzi twierdzących respondentów wyjeżdżających na wypoczynek w kraju										
	1992 (N=187)	1994 (N=220)	1995 (N=218)	1996 (N=413)	1998 (N=264)	1999 (N=326)	2000 (N=256)	2001 (N=253)	2002 (N=264)	2003 (N=310)	2004 (N=312)
W kraju:											
- u rodziny, znajomych	52	44	51	49	39	39	40	48	36	53	51
- na prywatnie wynajętej kwaterze, na letnisku	10	13	18	24	27	21	27	34	13	35	30
- na wczasach, obozie, zorganizowanej wycieczce	20	16	25	20	24	20	23	18	28	20	25
- na polu namiotowym, kempingu lub wędrując	11	19	18	13	14	11	8	16	14	18	11
- na własnej działce, w domku letniskowym	3	4	12	13	10	13	11	10	35	16	16
- jeszcze inaczej	4	4	3	5	4	6	3	6	8	10	8

Jeszcze bardziej ostrożne powinny być wnioski na temat przemian dotyczących wyjazdów zagranicznych, o które pytamy od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych³. W ostatnich dwóch latach wyjazdy zagraniczne miały głównie charakter indywidualnych wypraw turystycznych, zmalała natomiast popularność wyjazdów organizowanych przez biura podróży. Z kolei wypoczynkowe pobyty u rodziny, znajomych za granicą najczęstsze były w 1996 roku, kolejne lata przyniosły spadek popularności takich wyjazdów na rzecz zorganizowanych lub indywidualnych, jednak w ostatnich trzech latach ponownie wzrósł odsetek Polaków wybierających tę formę wypoczynku za granicą.

³ Są one bowiem formułowane na podstawie porównania stosunkowo małych grup respondentów.

Tabela 8

Gdzie Pan(i) w tym roku wypoczywał(a) lub zamierza wypoczywać?	Odsetki odpowiedzi twierdzących respondentów wyjeżdżających na wypoczynek za granicę							
	1996 (N=96)	1998 (N=71)	1999 (N=70)	2000 (N=72)	2001 (N=70)	2002 (N=80)	2003 (N=94)	2004 (N=80)
Za granicą:								
- na indywidualnym wyjeździe zagranicznym	34	32	29	42	48	33	53	51
- na wyjeździe turystycznym zorganizowanym przez biuro podróży	34	39	44	36	43	53	28	31
- u rodziny, znajomych, przyjaciół	46	32	33	17	15	20	31	24
- jeszcze inaczej	3	3	3	11	4	5	10	13

LICZBA WYJAZDÓW

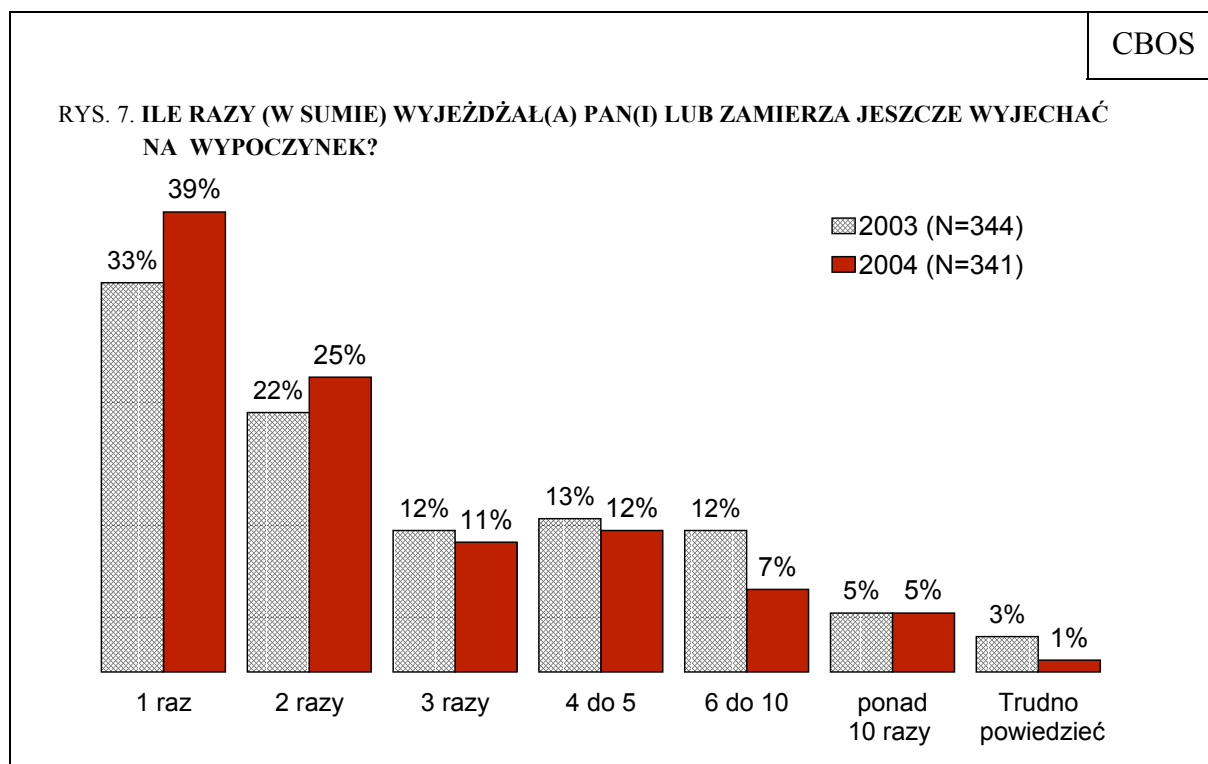
W tym roku, podobnie jak w ubiegłym, na dłuższy wypoczynek trwający co najmniej tydzień Polacy wyjeżdżali średnio 1,6 razy (maksimum 21 razy), natomiast na krócej niż tydzień - średnio 3,2 razy (maksimum 30 razy). Częstotliwość wyjazdów krótkich jest więc dwukrotnie większa niż dłuższych.

Tabela 9

Ankietowani wyjeżdżający:	Ile razy (w sumie) wyjeżdżał(a) Pan(i) lub jeszcze zamierza wyjechać na wypoczynek?												
	1 raz	2 razy	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15	Powyżej 15 razy	Trudno powiedzieć
	w procentach												
- na co najmniej tydzień	66	21	8	2	0	0	0	0	0	0	0	1	2
- na krócej niż tydzień	42	20	11	4	6	2	1	0	0	3	3	2	6

Ze zsumowania deklarowanej liczby wyjazdów dłuższych i krótszych wynika, że w tym roku największa grupa wyjeżdżających (39%) wyjechała tylko raz, jedna czwarta (25%) wyjeżdżała dwukrotnie, co dziewiąty (11%) - trzykrotnie, a mniej więcej tyle samo osób (12%) wyjeżdżało od czterech do pięciu razy. Co czternasty wyjeżdżający (7%) udawał się na wypoczynek od sześciu do dziesięciu razy, a co dwudziesty (5%) jeszcze częściej.

W porównaniu z ubiegłym rokiem zmalała więc częstotliwość wyjazdów - przybyło wyjeżdżających raz lub dwa razy (wzrost z 55% do 64%), ubyło zaś tych, którzy wyjeżdżali ponad sześć razy (spadek z 17% do 12%).

Średnia liczba tegorocznych wyjazdów dłuższych i krótszych wynosi **3,2** i jest niewiele niższa niż przed rokiem (3,5). Należy przy tym podkreślić, że - podobnie jak w ubiegłym roku - badani, którzy wypoczywali na wyjeździe zarówno co najmniej tygodniowym, jak i krótszym, wyjeżdżali w ciągu roku średnio prawie pięć razy (**4,6**), wypoczywający wyłącznie na krótkim wyjeździe - ponad trzy razy (**3,3**), a wypoczywający tylko na dłuższym, co najmniej tygodniowym - średnio półtora raza (**1,6**).

CZAS SPĘDZONY NA WYPOCZYNKU POZA DOMEM

Z deklaracji respondentów wyjeżdżających wynika, że wypoczywali oni poza miejscem zamieszkania średnio prawie siedemnaście dni (16,6), a więc o trzy dni krócej niż w ubiegłym roku (wówczas deklarowano średnio niemal dwadzieścia dni - 19,8). Najkrótszy wypoczynek trwał w tym roku dwa dni, a najdłuższy - sto osiemdziesiąt.

Tabela 10

Ile dni w sumie trwał lub będzie trwał Pana(i) tegoroczny wypoczynek?	Odsetki wskazań respondentów, którzy w tym roku wyjeżdżali lub planują wyjazd na co najmniej tygodniowy lub krótszy wypoczynek	
	2003 (N=344)	2004 (N=341)
1 dzień	0	0
2 dni	3	3
3 dni	3	5
4 dni	3	6
5 dni	4	5
6 dni	3	2
7 dni	7	7
Od 8 do 14 dni	27	26
Od 15 do 21 dni	16	18
Od 22 do 30 dni	16	13
Powyżej 30 dni	11	7
Trudno powiedzieć	6	8

Ponad jedna piąta wyjeżdżających (21%) wypoczywała poza domem od 2 do 6 dni. Zdecydowana większość jednak regenerowała swoje siły dłużej: jedna trzecia (33%) - od tygodnia do dwóch, prawie jedna piąta (18%) od 15 do 21dni i niemal tyle samo (20%) - więcej niż trzy tygodnie. Należy podkreślić, że w porównaniu z rokiem ubiegłym przybyło wypoczywających krócej niż tydzień (wzrost o 5 punktów), zmalał natomiast odsetek wypoczywających ponad trzy tygodnie (spadek o 7 punktów).

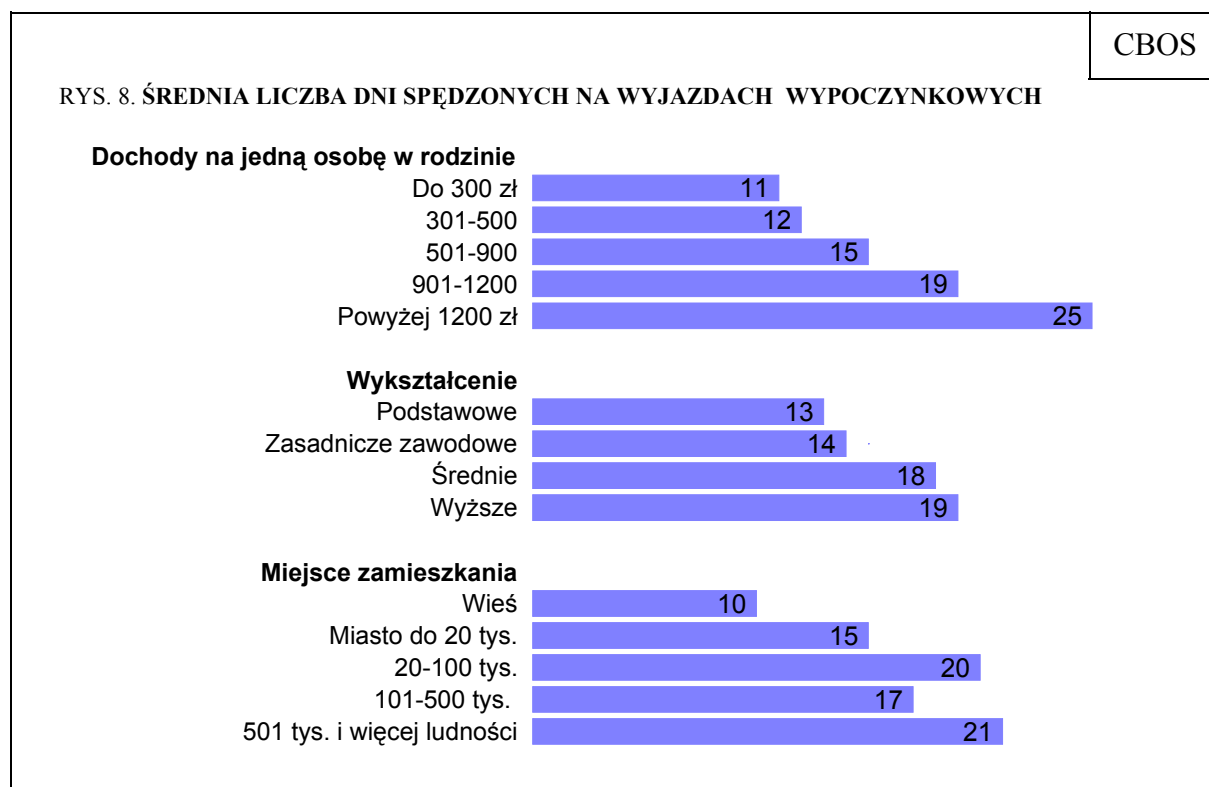
Z dłuższej perspektywy czasowej wyraźnie widać natomiast, że w ostatnich dwóch latach znacznie ubyło osób, które wypoczywały krócej (od 8 do 14 dni), przybyło zaś wypoczywających dłużej (od 22 do 30 dni).

Tabela 11

Ile dni w sumie trwał (lub będzie trwał) ten wypoczynek?	Odpowiedzi respondentów, którzy w danym roku wyjeżdżali (lub planują wyjazd) na co najmniej tygodniowy wypoczynek i podali liczbę dni						
	IX 1998	IX 1999	IX 2000	IX 2001	X 2002	XI 2003	XI 2004
	w procentach						
Od 1 do 7 dni	20	25	22	29	18	25	30
Od 8 do 14 dni	54	47	50	41	52	28	29
Od 15 do 21 dni	12	14	13	12	16	16	19
Od 22 do 30 dni	9	7	8	10	8	18	14
Powyżej 30 dni	5	7	7	7	6	13	8

W obliczeniach pominięto respondentów, którzy wyjeżdżali, ale nie zadeklarowali liczby dni. Pytanie zadawane od roku 2003 przytoczono wcześniej

Czas trwania wycieczki osób wyjeżdżających zależy w znacznym stopniu od cech ich położenia społecznego. Decydujące znaczenie ma sytuacja finansowa wyjeżdżających - im wyższe mają dochody, tym dłużej wycieczki poza miejscem zamieszkania. Dla przykładu, najubożsi (o dochodach poniżej 300 zł na osobę) wyjeżdżali w tym roku średnio na 11 dni, natomiast najlepiej sytuowani (o dochodach powyżej 1200 zł) - na 25 dni. Mniejsze znaczenie ma poziom wykształcenia, choć i on różnicuje czas trwania wycieczki. Znacznie krócej wycieczki odbywały osoby z wykształceniem podstawowym (średnio 13 dni) i zasadniczym zawodowym (14 dni) niż ze średnim (18 dni) lub wyższym (19 dni). Wyraźne są także różnice między ludnością wsi i miast: średni czas tegorocznego wycieczki wyjeżdżających mieszkańców wsi wyniósł 10 dni, natomiast mieszkańców miast - w zależności od wielkości miasta - od 15 do 21 dni.

Na zakończenie trzeba jeszcze raz wyraźnie podkreślić, że opisując czas spędzony na wycieczce poza miejscem zamieszkania skoncentrowaliśmy się jedynie na osobach wyjeżdżających, które regenerowały swoje siły całkowicie zmieniając otoczenie. Znacznie mniej korzystnie kształtuje się obraz wycieczki Polaków, gdy w analizach uwzględniamy

wszystkich badanych, a więc również tych, którzy nigdzie nie wyjechali w tym roku. Okazuje się bowiem, że w skali całego społeczeństwa średnia liczba dni spędzonych na wyjazdowym wypoczynku wynosi jedynie ponad pięć dni (5,4), czyli nieco mniej niż w ubiegłym roku (średnio 6 dni). Oznacza to, że - podobnie jak przed rokiem - przeciętna dorosła osoba wypoczywała poza domem w sumie krócej niż tydzień, przy tym czas ten był bardzo silnie zróżnicowany społecznie (zob. tabele aneksowe). Najlepsze warunki do regeneracji sił psychicznych i fizycznych mieli badani najlepiej sytuowani, o dochodach powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie (wypoczywali średnio 20 dni), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (ponad 15 dni), ludzie z wyższym wykształceniem (ponad 13 dni), uczniowie i studenci (12 dni), mieszkańcy wielkich miast liczących ponad 500 tys. ludności (ponad 11 dni). Im niższe natomiast dochody i pozycja społeczno-zawodowa, gorsze wykształcenie i warunki materialne, mniejsze miejsce zamieszkania i starszy wiek, tym na ogół krótszy czas wypoczynku poza domem. Zdecydowanie najgorsze warunki do regeneracji sił mieli w tym roku rolnicy (wypoczywali średnio 1 dzień), renciści (1,6 dnia), mieszkańcy wsi, respondenci najgorzej sytuowani, o dochodach poniżej 300 zł na osobę w rodzinie (po 2 dni).

Wyniki badań z ostatnich dwunastu lat ukazują, że co najmniej tygodniowy wyjazd poza miejsce zamieszkania - uznany za minimum wypoczynku niezbędne do regeneracji sił psychicznych i fizycznych - nie jest dostępny dla zdecydowanej większości Polaków. Tegoroczne badanie, podobnie jak zeszłoroczne, uświadamia nam ponadto, że zdecydowana większość dorosłych nie wyjeżdża również na wypoczynek krótszy niż tygodniowy. Osoby nigdzie niewyjeżdżające niezmiennie za najważniejszy powód tego stanu rzeczy uznają brak pieniędzy.

W porównaniu z ubiegłorocznym pomiarem odnotowujemy nieznaczny wzrost odsetka Polaków, którzy wypoczywają poza domem. Pogorszyły się jednak szanse na regenerację ich sił psychicznych i fizycznych, w tym roku bowiem osoby wyjeżdżające wypoczywały średnio prawie 17 dni (16,6), a więc o 3 dni krócej niż przed rokiem. Zmalała też częstotliwość ich wyjazdów. Ponadto w tym roku nieco więcej osób niż w roku 2003 wypoczywało wyłącznie w kraju, ubyło natomiast tych, które były zarówno w kraju, jak i za granicą.

Należy też podkreślić, że utrzymują się znaczne nierówności w dostępie dorosłych do wypoczynku poza domem oraz w długości jego trwania. Mogą one świadczyć o kumulowaniu się z jednej strony upośledzeń, z drugiej zaś uprzywilejowań społecznych (zjawisko to obserwujemy także wśród młodzieży szkolnej).

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na **co najmniej tygodniowy** wypoczynek - trwający 7 i więcej dni? 1 - Nie wyjeżdżał(a)m i nie przewiduję w tym roku takiego wyjazdu; 2 - Dotychczas nie wyjeżdżał(a)m, ale planuję taki wyjazd jeszcze w tym roku; 3 - Tak, wyjeżdżał(a)m, ale nie planuję już takiego wyjazdu w tym roku; 4 - Tak, wyjeżdżał(a)m i planuję jeszcze taki wyjazd w tym roku

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	75	2	20	3	988
Płeć					
Mężczyźni	77	2	16	4	469
Kobiety	73	1	23	2	519
Wiek					
18-24 lat	59	2	31	8	150
25-34	68	2	26	4	174
35-44	70	3	24	2	165
45-54	77	1	17	5	209
55-64	90	0	10	0	112
65 lat i więcej	88	1	10	1	177
Miejsce zamieszkania					
Wieś	89	1	9	1	366
Miasto do 20 tys.	84	0	14	2	123
20-100 tys.	70	2	27	2	194
101-500 tys.	63	3	26	8	188
501 tys.i więcej mieszk.	51	3	38	8	117
Wykształcenie					
Podstawowe	87	1	11	1	289
Zasadnicze zawodowe	88	2	9	1	251
Średnie	67	1	26	6	342
Wyższe	38	4	50	8	106
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier.,inteligencja	38	6	40	15	63
Prac.umysł.niż.szczebła	56	1	40	3	90
Pracownicy fiz.- umysł.	60	1	33	7	77
Robotnicy wykwalifikowani	74	4	21	1	83
Robotnicy niewykwalifik.	86	0	12	2	45
Rolnicy	98	0	2	0	52
Pracujący na własny rach.	74	3	13	11	37
Bierni zawodowo					
Renciści	94	0	6	0	121
Emeryci	85	1	14	1	186
Uczniowie i studenci	53	1	39	7	77
Bezrobotni	83	3	11	3	116
Gospodynie domowe i inni	82	0	18	0	42
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	56	2	38	4	143
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	62	0	33	6	72
sekt. pryw. poza rolnict.	68	4	21	7	185
prywatnym gosp. rolnym	100	0	0	0	48
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	87	2	11	0	149
301-500	86	1	11	2	173
501-900	73	0	26	1	235
901-1200	68	4	22	6	86
Powyżej 1200 zł	34	8	45	12	60
Ocena własnych war. mater.					
Złe	88	2	10	1	298
Średnie	75	1	21	3	469
Dobre	58	4	32	7	221
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	81	0	19	0	72
Raz w tygodniu	80	1	16	3	503
1-2 razy w miesiącu	70	1	26	3	131
Kilka razy w roku	67	3	26	4	178
W ogóle nie uczestniczy	66	4	22	7	103
Poglądy polityczne					
Lewica	69	1	24	6	163
Centrum	73	1	23	3	293
Prawica	70	2	23	5	232
Trudno powiedzieć	84	2	13	1	299

Tabela 2. Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na **krótszy niż tygodniowy** wypoczynek - trwający mniej niż 7 dni? 1 - Nie wyjeżdżał(a)m i nie przewiduję w tym roku takiego wyjazdu; 2 - Dotychczas nie wyjeżdżał(a)m, ale planuję taki wyjazd jeszcze w tym roku; 3 - Tak, wyjeżdżał(a)m, ale nie planuję już takiego wyjazdu w tym roku; 4 - Tak, wyjeżdżał(a)m i planuję jeszcze taki wyjazd w tym roku

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	77	4	12	7	1	988
Płeć						
Mężczyźni	76	5	10	8	1	469
Kobiety	77	3	13	7	0	519
Wiek						
18-24 lat	54	6	24	14	1	150
25-34	62	9	16	13	0	174
35-44	81	3	11	6	0	165
45-54	83	3	7	6	1	209
55-64	88	1	9	1	0	112
65 lat i więcej	91	0	5	3	1	177
Miejsce zamieszkania						
Wieś	85	3	8	3	0	366
Miasto do 20 tys.	83	3	9	5	1	123
20-100 tys.	78	5	10	8	0	194
101-500 tys.	68	5	16	9	1	188
501 tys.i więcej mieszk.	55	3	22	18	2	117
Wykształcenie						
Podstawowe	86	2	8	4	0	289
Zasadnicze zawodowe	87	3	8	2	0	251
Średnie	68	6	14	11	1	342
Wyższe	52	5	23	19	1	106
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	42	6	22	30	0	63
Prac.umysł.niż.szczebła	63	5	19	11	2	90
Pracownicy fiz.- umysł.	75	3	18	4	0	77
Robotnicy wykwalifikowani	77	9	11	3	0	83
Robotnicy niewykwalifik.	82	5	11	2	0	45
Rolnicy	88	6	2	4	0	52
Pracujący na własny rach.	74	7	9	10	0	37
Bierni zawodowo						
Renciści	95	1	4	1	0	121
Emeryci	88	0	8	3	1	186
Uczniowie i studenci	43	7	28	19	3	77
Bezrobotni	83	5	7	5	0	116
Gospodynie domowe i inni	85	0	8	7	0	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	66	7	16	11	1	143
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	71	7	15	6	2	72
sekt. pryw. poza rolnict.	68	5	15	11	0	185
prywatnym gosp. rolnym	95	0	3	3	0	48
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	86	4	8	2	0	149
301-500	80	4	12	4	0	173
501-900	79	4	11	5	0	235
901-1200	67	6	14	9	4	86
Powyżej 1200 zł	42	4	22	32	0	60
Ocena własnych war. mater.						
Złe	88	2	7	3	0	298
Średnie	79	2	12	6	1	469
Dobre	57	10	17	16	0	221
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	77	6	12	4	2	72
Raz w tygodniu	79	3	12	6	0	503
1-2 razy w miesiącu	73	7	12	6	1	131
Kilka razy w roku	76	4	12	8	1	178
W ogóle nie uczestniczy	73	2	10	15	0	103
Poglądy polityczne						
Lewica	74	6	8	11	0	163
Centrum	75	3	13	9	0	293
Prawica	74	3	15	7	0	232
Trudno powiedzieć	82	5	9	4	1	299

Tabela 3. Wyjazdy wypoczynkowe Polaków w roku 2004. 1 - W ogóle nie wyjeżdżali i nie planują już żadnego wyjazdu; 2 - Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) wyłącznie na krócej niż tydzień; 3 - Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) wyłącznie na co najmniej tydzień; 4 - Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) zarówno na co najmniej tydzień, jak i na krócej; 5 - Brak jednoznacznych odpowiedzi

(%)

	1	2	3	4	5	Liczba osób
Ogółem	65	10	11	13	1	988
Płeć						
Mężczyźni	66	11	10	12	1	469
Kobiety	65	8	12	14	0	519
Wiek						
18-24 lat	40	18	14	26	1	150
25-34	51	18	11	20	0	174
35-44	64	6	17	13	0	165
45-54	71	6	12	10	1	209
55-64	83	7	6	4	0	112
65 lat i więcej	84	4	7	5	1	177
Miejsce zamieszkania						
Wieś	80	9	5	6	0	366
Miasto do 20 tys.	74	10	8	7	1	123
20-100 tys.	62	8	16	15	0	194
101-500 tys.	50	12	18	19	1	188
501 tys.i więcej mieszk.	40	11	15	32	2	117
Wykształcenie						
Podstawowe	80	7	7	6	0	289
Zasadnicze zawodowe	80	7	6	6	0	251
Średnie	54	13	14	18	1	342
Wyższe	27	12	26	35	1	106
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	22	16	20	42	0	63
Prac.umysł.niż.szczebła	43	13	20	22	2	90
Pracownicy fiz.- umysł.	54	6	21	19	0	77
Robotnicy wykwalifikowani	58	16	19	7	0	83
Robotnicy niewykwalifik.	80	7	2	11	0	45
Rolnicy	88	11	0	2	0	52
Pracujący na własny rach.	60	14	14	12	0	37
Bierni zawodowo						
Renciści	90	4	5	1	0	121
Emeryci	79	6	9	6	1	186
Uczniowie i studenci	33	18	10	36	3	77
Bezrobotni	75	7	8	10	0	116
Gospodynie domowe i inni	73	9	12	6	0	42
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej spółce właścicieli	47	10	19	24	1	143
prywatnych i państwa	52	10	19	18	2	72
sekt. pryw. poza rolnict.	53	16	16	16	0	185
prywatnym gosp. rolnym	95	5	0	0	0	48
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	79	7	7	6	0	149
301-500	74	12	6	7	0	173
501-900	64	9	16	11	0	235
901-1200	54	14	13	16	4	86
Powyżej 1200 zł	20	14	22	44	0	60
Ocena własnych war. mater.						
Złe	82	6	6	6	0	298
Średnie	65	10	13	11	1	469
Dobre	42	15	14	28	0	221
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	73	8	4	14	2	72
Raz w tygodniu	69	11	10	10	0	503
1-2 razy w miesiącu	63	8	10	18	1	131
Kilka razy w roku	58	8	18	15	1	178
W ogóle nie uczestniczy	59	7	14	20	0	103
Poglądy polityczne						
Lewica	59	10	15	15	0	163
Centrum	62	11	13	14	0	293
Prawica	59	10	14	16	0	232
Trudno powiedzieć	76	8	5	10	1	299

Tabela 4. Ile w sumie dni trwał lub będzie trwał Pana(i) tegoroczny wypoczynek?

	Średnia liczba dni	Liczba osób
Ogółem	5.42	958
Płeć		
Mężczyźni	5.37	454
Kobiety	5.46	504
Wiek		
18-24 lat	8.88	140
25-34	7.17	165
35-44	5.52	163
45-54	4.67	204
55-64	2.13	112
65 lat i więcej	3.84	173
Miejsce zamieszkania		
Wieś	1.99	362
Miasto do 20 tys.	3.77	122
20-100 tys.	7.33	189
101-500 tys.	7.91	181
501 tys.i więcej mieszk.	11.44	105
Wykształcenie		
Podstawowe	2.57	285
Zasadnicze zawodowe	2.51	247
Średnie	7.71	329
Wyższe	13.37	97
Grupa społ.-zaw. pracujący		
Kadra kier., inteligencja	15.42	60
Prac.umysł.niż.szczebla	10.51	85
Pracownicy fiz.- umysł.	6.25	75
Robotnicy wykwalifikowani	3.85	79
Robotnicy niewykwalifik.	2.39	43
Rolnicy	1.04	52
Pracujący na własny rach.	6.18	37
Bierni zawodowo		
Renciści	1.60	121
Emeryci	3.97	181
Uczniowie i studenci	11.78	69
Bezrobotni	2.91	115
Gospodynie domowe i inni	3.72	41
Pracuje w:		
inst. państw., publicznej	9.37	141
spółce właścicieli		
prywatnych i państwa	5.96	66
sekt. pryw. poza rolnict.	6.91	177
prywatnym gosp. rolnym	.67	48
Dochody na jedną osobę		
Do 300 zł	2.25	149
301-500	3.11	172
501-900	5.13	228
901-1200	8.12	81
Powyżej 1200 zł	19.53	57
Ocena własnych war. mater.		
Złe	2.28	294
Średnie	5.52	455
Dobre	9.63	209
Udział w prakt. religijnych		
Kilka razy w tygodniu	3.64	67
Raz w tygodniu	4.30	494
1-2 razy w miesiącu	5.65	128
Kilka razy w roku	6.50	169
W ogóle nie uczestniczy	10.05	100
Poglądy polityczne		
Lewica	6.28	158
Centrum	5.73	287
Prawica	7.23	222
Trudno powiedzieć	3.25	290